

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การสำรวจและศึกษาทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตธนบุรี เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ

1. เพื่อสำรวจและศึกษาข้อมูลของทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเขตธนบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตธนบุรี

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจและศึกษาข้อมูลของทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเขตธนบุรี

1.1 สภาพทั่วไปของเขตธนบุรี

เขตธนบุรี มีพื้นที่ทั้งหมด 8,551 ตารางกิโลเมตร มีสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นราบลุ่มริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตรงข้ามคือเขตพระนคร โดยพื้นที่เขตธนบุรี แบ่งเขตการปกครอง 7 แขวง ได้แก่

- 1) แขวงตลาดพลู มี 5 ชุมชน
- 2) แขวงบางยี่เรือ มี 9 ชุมชน
- 3) แขวงวัดกัลยาณ์ มี 6 ชุมชน
- 4) แขวงหิรัญรูจี มี 9 ชุมชน
- 5) แขวงบุคคโล มี 5 ชุมชน
- 6) แขวงสำเหร่ มี 5 ชุมชน
- 7) แขวงดาวคะนอง มี 5 ชุมชน

การคมนาคมในพื้นที่เขตธนบุรี มีถนนสายหลัก จำนวน 12 สาย

1.2 ข้อมูลของทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.2.1 ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) สถานภาพทรัพยากรน้ำ

ผลการสำรวจพบว่า ทรัพยากรน้ำในเขตธนบุรี มีแหล่งน้ำ คือ คลอง ซึ่งมีจำนวน 72 คลอง โดยแบ่งความรับผิดชอบเป็น 2 หน่วยงาน คือสำนักงานเขตธนบุรี และสำนักงานการระบายน้ำ โดยคลองทั้ง 72 คลอง เป็นคลองที่ใช้เพื่อการระบายน้ำ และมีการไหลผ่านบ้านเรือนในชุมชน ซึ่งบางแห่งมีการปล่อยน้ำเสียลงสู่คลองโดยตรง และจากการศึกษาคุณภาพน้ำทางกายภาพและทางเคมี โดยกำหนดจุดตรวจวัดคุณภาพน้ำ จำนวน 7 จุด พบว่า อุณหภูมิของน้ำในคลอง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 29.0 องศาเซลเซียส ค่าความเป็นกรด-ด่าง ของน้ำในคลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.34 และค่าปริมาณออกซิเจนละลายน้ำในคลอง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.68 มิลลิกรัมต่อลิตร

2) สถานภาพทรัพยากรดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์พื้นที่เขตธนบุรี โดยข้อมูลจากสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร พื้นที่เขตธนบุรีมีพื้นที่ 8,661,000.00 ตารางเมตร มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประกอบด้วย พื้นที่ที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม คลังสินค้า การใช้ประโยชน์แบบผสม รัฐวิสาหกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันราชการและการสาธารณสุข ศิลปวัฒนธรรม พื้นที่อนุรักษ์เพื่อศิลปะและวัฒนธรรมไทย นันทนาการ และเกษตรกรรม โดยมีพื้นที่อยู่อาศัยมากที่สุดคือ 3,852,382.12 ตารางเมตร คิดเป็นร้อยละ 44.48

1.2.2 ทุนสิ่งแวดล้อม

1) คุณภาพอากาศ

ผลการสำรวจพบว่า คุณภาพอากาศในเขตพื้นที่ธนบุรี จากการรายงานคุณภาพอากาศของกรมควบคุมมลพิษ ได้ผลการตรวจวัด คือ ปริมาณก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) ค่าเฉลี่ย 1 ชั่วโมง เท่ากับ 1.91 ส่วนในพันล้านส่วนต่อปี ปริมาณก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO₂) ค่าเฉลี่ย 1 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 20.25 ส่วนในพันล้านส่วนต่อปี ปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ (CO) ค่าเฉลี่ย 1 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ย 0.80 ส่วนในพันล้านส่วนต่อปี และปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM₁₀) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 30.50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตรต่อปี

2) ขยะมูลฝอย

ผลการสำรวจพบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยที่จัดเก็บได้ในพื้นที่เขตธนบุรี ในปี 2558 – 2559 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4,792.58 ตัน เขตธนบุรีมีปริมาณขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 1.55 จากปริมาณขยะในกรุงเทพมหานครทั้งหมด และ ปริมาณขยะมูลฝอยต่อวัน เฉลี่ย เท่ากับ 157.13 ตันต่อวัน เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในเขตธนบุรี จำนวน 111,143 คน (ข้อมูล ณ เดือนพฤศจิกายน 2559) จะพบว่า ค่าเฉลี่ยประชากรต่อ ปริมาณมูลฝอยในเขตธนบุรี เท่ากับ 1.41 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน

3) แหล่งศิลปกรรมและโบราณสถาน

ผลการสำรวจพบว่า แหล่งศิลปกรรมและโบราณสถาน ในพื้นที่เขตธนบุรี มี 40 แห่ง แบ่งเป็น

วัด จำนวน 25 แห่ง ได้แก่ วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร วัดกระจัดพินิจ วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร วัดราชคฤห์วรวิหาร วัดประดิษฐาราม วัดอินทารามวรวิหาร วัดเวฬุราชิน วัดสันติธรรมาราม วัดบุคคโล วัดวราฆาตยภณทศาราม (วัดขุนจันทร์) วัดหิรัญญิวรวิหาร วัดจันทารามวรวิหาร วัดบุปผารามวรวิหาร วัดโพธิมิตรสถิตมหาสีมาราม วัดใหญ่ศรีสุพรรณ วัดราชวรินทร์ วัดบางสะแกใน วัดบางสะแกนอก วัดบางไส้ไก่ วัดบางน้ำแขน วัดดาวคะนอง วัดกลางดาวคะนอง วัดสุทธาวาส (วัดใหม่ตาสุด) วัดใหม่ยายนุ้ย และวัดกัณฑ์ทาราม

อนุสาวรีย์ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (วงเวียนใหญ่)

คริสตจักร จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ วัดช่างตาครู๊ส คริสตจักรที่ 1 สำหระ
คริสตจักรอิสรภาพ และคริสตจักรแสงสว่าง

มัสยิด จำนวน 3 แห่งได้แก่มัสยิดบางหลวง (กฐีขาว) มัสยิดนุรุ้ลมู่ปิ่น
(บ้านสมเด็จ) และมัสยิดสวนพลู

ศาลเจ้า จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ ศาลกวนอั้นเกง ศาลเจ้าโกบ้อ ศาลเจ้าตึก
ดิน ศาลเจ้ากวนอู ศาลอาเนี้ยเก็ง และศาลเจ้าสูง

2. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตธนบุรี

2.1 การวิเคราะห์สภาพทางสังคมของเขตธนบุรี

เขตธนบุรี มีประชากรอยู่ใน 44 ชุมชน ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้าง
ค้าขาย และอุตสาหกรรมในครัวเรือน จากการสำรวจโดยใช้แบบสัมภาษณ์ กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน
การวิจัย คือ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน และประชาชนที่อยู่ในชุมชน จำนวน 176 ครัวเรือน
พบว่ากลุ่มตัวอย่างใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 64.80 มีอายุ
ระหว่าง 13 – 83 ปี โดยประชากรมีอายุ 60 ปี จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.50 มีการศึกษา
ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 37.50 นั้ถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 87.50 อาศัยอยู่ในชุมชน
มากกว่า 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 87.40 และส่วนใหญ่เป็นลูกบ้าน คิดเป็นร้อยละ 49.40

2.2 การวิเคราะห์ศักยภาพของทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของของทรัพยากรธรรมชาติ โดยการประเมินสถานการณ์
และการเปลี่ยนแปลงของทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ได้ผล
ดังนี้

2.1.1 ทรัพยากรน้ำ

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรน้ำ
พบว่า โดยภาพรวมของคลองในเขตธนบุรี อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม คิดเป็นร้อยละ 87.00 และจากการ
ประเมินสภาพจากคุณภาพน้ำของคลองที่ทำการสุ่มตัวอย่างในพื้นที่เขตธนบุรี พบว่าอุณหภูมิของน้ำ
ในคลอง มีค่าอยู่ในเกณฑ์ของสถานภาพสมดุล ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ของน้ำในคลอง มีค่าอยู่ใน
เกณฑ์ของสถานภาพสมดุล และปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ (Dissolved Oxygen) ของน้ำในคลองมี
ค่าอยู่ในเกณฑ์ของสถานภาพสมดุล ได้แก่ คลองบางสะแก คลองบางไส้ไก่ และคลองสำหระ สำหระ
คลองที่อยู่ในเกณฑ์ของสถานภาพวิกฤติ คือ คลองสมเด็จเจ้าพระยา

2.1.2 ทรัพยากรดิน

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากร
ดิน พบว่า โดยภาพรวมของคลองในเขตธนบุรี มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินมาก คิดเป็นร้อยละ

62.00 และจากการประเมินสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เขตธนบุรี พบว่าเขตธนบุรี ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่อยู่อาศัยโดยเป็นพื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก พื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย และพาณิชย์กรรม เนื่องจากการมีการขยายตัวของชุมชน หมู่บ้าน และย่านการค้า และจากหลากหลายชาติพันธุ์มีทั้งจีน มอญ ลาว และแขก จึงทำให้เขตธนบุรีเป็นแหล่งศูนย์รวมของศิลปวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็น วัด ศาลเจ้า โบสถ์คริสต์ และ มัสยิด โดยกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556 ได้กำหนดให้เขตธนบุรี มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ประเภทพาณิชย์กรรม ประเภทคลังสินค้า และประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

2.3 การวิเคราะห์ศักยภาพของทุนทางสิ่งแวดล้อม

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของของทรัพยากรธรรมชาติ โดยการประเมินสถานการณ์ และการเปลี่ยนแปลงของทุนทางทรัพยากรธรรมชาติเกี่ยวกับคุณภาพอากาศ ขยะมูลฝอย และแหล่งศิลปกรรมและโบราณสถาน ได้ผลดังนี้

2.3.1 คุณภาพอากาศ

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพอากาศ พบว่า โดยภาพรวมของคุณภาพอากาศในเขตธนบุรี มีคุณภาพดี คิดเป็นร้อยละ 54.00 และจากการประเมินสภาพจากคุณภาพอากาศในพื้นที่เขตธนบุรี โดยกองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง สำนักสิ่งแวดล้อม พบว่า ค่าดัชนีคุณภาพอากาศในเขตธนบุรี มีค่า 20 ซึ่งหมายความว่ามีความดี ไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพ

2.3.2 ขยะมูลฝอย

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของขยะมูลฝอย พบว่า โดยภาพรวมของขยะมูลฝอยในเขตธนบุรี มีปริมาณเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 68.00 โดยทางเขตมีการจัดถังขยะให้เพียงพอต่อปริมาณขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 79.00 และมีการเก็บขนขยะมูลฝอยทุกวันอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 86.00 และจากการประเมินสภาพขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตธนบุรี พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตธนบุรี มีการเก็บขนโดยฝ่ายสำนักรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ ทำหน้าที่จัดเก็บขยะมูลฝอย โดยมีการแบ่งพื้นที่ในการเก็บขยะมูลฝอยออกเป็น 63 พื้นที่ ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีรถเก็บขยะ ดำเนินการเก็บขยะมูลฝอยทุกวัน สำหรับขอยลิก จะจัดเก็บขยะวันเว้นวัน

2.3.3 แหล่งศิลปกรรมและโบราณสถาน

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของแหล่งศิลปกรรมและโบราณสถาน พบว่า โดยภาพรวมของแหล่งศิลปกรรมและโบราณสถานในเขตธนบุรี มีสภาพสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 75.00 และจากการประเมินสภาพแหล่งศิลปกรรมและโบราณสถาน

พบว่า แหล่งศิลปกรรมและโบราณสถานในพื้นที่เขตธนบุรี อยู่ในสภาพความสมบูรณ์ และยังคงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และทั้ง 40 สถานที่ที่เป็นแหล่งที่มีชื่อเสียง และเป็นที่ยู่อัก

2.4 แนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแต่ละชุมชน เพื่อให้เกิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะต้องคำนึงถึงมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก ซึ่งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม คือ อากาศ ชยะมูลฝอย และศิลปกรรมและโบราณสถานอากาศ นั้นโดยสรุปคือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการให้ความรู้ในเรื่องความสำคัญ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชาสัมพันธ์โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนรับทราบอยู่เสมอ การรณรงค์การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจและศึกษาข้อมูลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเขตธนบุรี

1.1 สภาพทั่วไปของเขตธนบุรี

เขตธนบุรี มีพื้นที่ทั้งหมด 8,551 ตารางกิโลเมตร มีสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นราบลุ่มริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตรงข้ามคือเขตพระนคร โดยพื้นที่เขตธนบุรี แบ่งเขตการปกครอง 7 แขวง ได้แก่ แขวงตลาดพลู แขวงบางยี่เรือ แขวงวัดกัลยาณ์ แขวงหิรัญรูจี แขวงบุคคโล แขวงสำเภา และแขวงดาวคะนอง

1.2 ข้อมูลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.2.2 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) สถานภาพทรัพยากรน้ำ

ผลการสำรวจพบว่า ทรัพยากรน้ำในเขตธนบุรี มีแหล่งน้ำ คือ คลอง ซึ่งมีจำนวน 72 คลอง เป็นคลองที่ใช้เพื่อการระบายน้ำ และมีการไหลผ่านบ้านเรือนในชุมชน ซึ่งบางแห่งมีการปล่อยน้ำเสียลงสู่คลองโดยตรง ถือว่าเป็นแหล่งน้ำผิวดิน ประเภท 3 พบว่าค่าปริมาณออกซิเจนละลายน้ำในคลอง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.68 มิลลิกรัมต่อลิตร ซึ่งคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน ประเภท 3 ต้องมีออกซิเจนละลาย มีค่าไม่น้อยกว่า 4.0 มิลลิกรัมต่อลิตร

2) สถานภาพทรัพยากรดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์พื้นที่เขตธนบุรี โดยข้อมูลจากสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร พื้นที่เขตธนบุรีมีพื้นที่ 8,661,000.00 ตารางเมตร มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประกอบด้วย พื้นที่ที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม คลังสินค้า การใช้ประโยชน์แบบผสม รัฐวิสาหกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันราชการและการสาธารณสุข ศิลปวัฒนธรรม พื้นที่อนุรักษ์เพื่อศิลปะและวัฒนธรรมไทย นันทนาการ และเกษตรกรรม สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานเขตธนบุรี (2558) เกี่ยวกับสภาพพื้นที่ทั่วไปของเขตธนบุรี

1.2.3 ทุนสิ่งแวดล้อม

4) คุณภาพอากาศ

ผลการสำรวจพบว่า คุณภาพอากาศในเขตพื้นที่ธนบุรี จากการรายงานคุณภาพอากาศของกรมควบคุมมลพิษ ได้ผลการตรวจวัด คือ ปริมาณก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) ค่าเฉลี่ย 1 ชั่วโมง เท่ากับ 1.91 ส่วนในพันล้านส่วนต่อปี ปริมาณก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO₂) ค่าเฉลี่ย 1 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 20.25 ส่วนในพันล้านส่วนต่อปี ปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) ค่าเฉลี่ย 1 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ย 0.80 ส่วนในพันล้านส่วนต่อปี และปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM₁₀) ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 30.50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตรต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสภาพพื้นที่ทั่วไปของเขตธนบุรี (สำนักงานเขตธนบุรี, 2558) เกี่ยวกับจำนวนถนนในเขตธนบุรีมีถนนสายหลายทั้งหมด 11 สาย จึงทำให้มีปริมาณรถที่มาใช้จำนวนมากก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศเกิดขึ้น

5) ชยะมูลฝอย

ผลการสำรวจพบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยที่จัดเก็บได้ในพื้นที่เขตธนบุรี ในปี 2558 – 2559 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4,792.58 ตัน เขตธนบุรีมีปริมาณขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 1.55 จากปริมาณขยะในกรุงเทพมหานครทั้งหมด และ ปริมาณขยะมูลฝอยต่อวัน เฉลี่ย เท่ากับ 157.13 ตันต่อวัน เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในเขตธนบุรี จำนวน 111,143 คน (ข้อมูล ณ เดือนพฤศจิกายน 2559) จะพบว่า ค่าเฉลี่ยประชากรต่อ ปริมาณมูลฝอยในเขตธนบุรี เท่ากับ 1.41 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสภาพพื้นที่ทั่วไปของเขตธนบุรี (สำนักงานเขตธนบุรี, 2558) เกี่ยวกับจำนวนชุมชนในเขตธนบุรีมีทั้งหมด 44 ชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งทำให้เกิดขยะมูลฝอย

6) แหล่งศิลปกรรมและโบราณสถาน

ผลการสำรวจพบว่า แหล่งศิลปกรรมและโบราณสถาน ในพื้นที่เขตธนบุรี มี 40 แห่ง แบ่งเป็น วัด จำนวน 25 แห่ง อนุสาวรีย์ จำนวน 1 แห่ง คริสตจักร จำนวน 4 แห่ง มัสยิด จำนวน 3 แห่ง และศาลเจ้า ซึ่งผลการสำรวจมีมากกว่าจำนวนที่สำนักงานเขตธนบุรี (2558) มีในข้อมูลสภาพพื้นที่สภาพทั่วไปของเขตธนบุรี

2. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตธนบุรี

2.1 การวิเคราะห์สภาพทางสังคมของเขตธนบุรี

เขตธนบุรี มีประชากรอยู่ใน 44 ชุมชน ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และอุตสาหกรรมในครัวเรือน จากการสำรวจโดยใช้แบบสัมภาษณ์ กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน และประชาชนที่อยู่ในชุมชน จำนวน 176 ครัวเรือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 64.80 มีอายุระหว่าง 13 – 83 ปี โดยประชากรมีอายุ 60 ปี จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.50 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 37.50 นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 87.50 อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 87.40 และส่วนใหญ่เป็นลูกบ้าน คิดเป็นร้อยละ 49.40

2.5 การวิเคราะห์ศักยภาพของทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของของทรัพยากรธรรมชาติ โดยการประเมินสถานการณ์ และการเปลี่ยนแปลงของทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ได้ผล ดังนี้

2.1.3 ทรัพยากรน้ำ

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรน้ำ พบว่า โดยภาพรวมของคลองในเขตธนบุรี อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม คิดเป็นร้อยละ 87.00 และจากการประเมินสภาพจากคุณภาพน้ำของคลองที่ทำการสุ่มตัวอย่างในพื้นที่เขตธนบุรี พบว่าอุณหภูมิของน้ำในคลอง มีค่าอยู่ในเกณฑ์ของสถานภาพสมดุล ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ของน้ำในคลอง มีค่าอยู่ในเกณฑ์ของสถานภาพสมดุล และปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ (Dissolved Oxygen) ของน้ำในคลองมีค่าอยู่ในเกณฑ์ของสถานภาพสมดุล ได้แก่ คลองบางสะแก คลองบางไส้ไก่ และคลองสำเหร่ สำหรับคลองที่อยู่ในเกณฑ์ของสถานภาพวิกฤติ คือ คลองสมเด็จพระเจ้าพระยา สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2557) ที่ว่าการรวมตัวทางเศรษฐกิจและข้อตกลงการค้าเสรี จะส่งผลให้การแข่งขันทางการค้าทวีความรุนแรงมากขึ้น จุดสำคัญที่จะกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยทำให้เกิดปัญหามลพิษทางน้ำ ทางอากาศ และทางดิน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา เผ่าพันธ์ (2552) ได้ทำการศึกษาการประเมินศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติและสถานภาพสิ่งแวดล้อมของการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณลุ่มน้ำห้วยกระบอก ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า คุณภาพน้ำทางกายภาพและทางเคมี มีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน สถานภาพทรัพยากรน้ำอยู่ในเกณฑ์เตือนภัย

2.1.4 ทรัพยากรดิน

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรดิน พบว่า โดยภาพรวมของคลองในเขตธนบุรี มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินมาก คิดเป็นร้อยละ 62.00 และจากการประเมินสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เขตธนบุรี พบว่าเขตธนบุรี ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่อยู่อาศัยโดยเป็นพื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก พื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย และพาณิชยกรรม เนื่องจากการมีการขยายตัวของชุมชน หมู่บ้าน และย่านการค้า และจากหลากหลายชาติพันธุ์มีทั้งจีน มอญ ลาว และแขก จึงทำให้เขตธนบุรีเป็นแหล่งศูนย์รวมของศิลปวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็น วัด ศาลเจ้า โบสถ์คริสต์ และ มัสยิด โดยกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556 ได้กำหนดให้เขตธนบุรี มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ประเภทพาณิชยกรรม ประเภทคลังสินค้า และประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2557) ที่ว่าการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การผลิตสินค้าและบริการซึ่งจะนำไปสู่ความต้องการใช้ทรัพยากรมากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงปริมาณของทรัพยากรธรรมชาติ ที่อาจเกิดความขาดแคลนขึ้นในอนาคต จากแนวโน้มของการขาดแคลนทรัพยากร นำไปสู่การแย่งชิงทรัพยากร ระหว่างภาคการผลิต และระหว่างเมืองกับชนบท โดยเฉพาะทรัพยากรน้ำ รวมถึงเรื่องกรรมสิทธิ์และการถือครองที่ดิน แนวโน้มรุนแรงขึ้นเช่นกัน

2.6 การวิเคราะห์ศักยภาพของทุนทางสิ่งแวดล้อม

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของของทรัพยากรธรรมชาติ โดยการประเมินสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของทุนทางทรัพยากรธรรมชาติเกี่ยวกับคุณภาพอากาศ ขยะมูลฝอย และแหล่งศิลปกรรมและโบราณสถาน ได้ผลดังนี้

2.6.1 คุณภาพอากาศ

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพอากาศ พบว่า โดยภาพรวมของคุณภาพอากาศในเขตธนบุรี มีคุณภาพดี คิดเป็นร้อยละ 54.00 และจากการประเมินสภาพจากคุณภาพอากาศในพื้นที่เขตธนบุรี โดยกองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง สำนักสิ่งแวดล้อม พบว่า ค่าดัชนีคุณภาพอากาศในเขตธนบุรี มีค่า 20 ซึ่งหมายความว่ามีความปลอดภัย ไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพ สอดคล้องกับหลักการของประยูร วงศ์จินตนา (2555) ที่กล่าวถึงศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติต่อการจัดการในกลุ่มทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมดสิ้น (non-exhausting natural resources) ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ แสงอาทิตย์ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ ที่เน้นที่การควบคุมให้ปราศจากสิ่งปนเปื้อนจากมลภาวะ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตทั้งมนุษย์ พืช และสัตว์ การควบคุมนี้มุ่งไม่ให้เกิดความสกปรกในอากาศ น้ำ หรือสิ่งแวดล้อมอื่นๆ และควบคุมและป้องกันมิให้เกิดปัญหามลพิษที่ปนเปื้อนในอากาศโดยตรง หรือโดยทางอ้อม รวมทั้งให้การศึกษาต่อประชาชนถึงวิธีการควบคุมและป้องกัน และจัดการให้มีกฎหมายควบคุมการกระทำใดๆ ที่มีผลต่อความเสียหายทุกรูปแบบ

2.6.2 ขยะมูลฝอย

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของขยะมูลฝอยพบว่า โดยภาพรวมของขยะมูลฝอยในเขตธนบุรี มีปริมาณเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 68.00 โดยทางเขตมีการจัดถังขยะให้เพียงพอต่อปริมาณขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 79.00 และมีการเก็บขนขยะมูลฝอยทุกวันอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 86.00 และจากการประเมินสภาพขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตธนบุรีพบว่าปริมาณขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตธนบุรี มีการเก็บขนโดยฝ่ายสำนักรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ ทำหน้าที่จัดเก็บขยะมูลฝอย โดยมีการแบ่งพื้นที่ในการเก็บขยะมูลฝอยออกเป็น 63 พื้นที่ ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีรถเก็บขยะ ดำเนินการเก็บขยะมูลฝอยทุกวัน สำหรับขอยลิก จะจัดเก็บขยะวันเว้นวัน สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2557) ที่ว่าการขยายตัวของเมือง และประชากรวัยแรงงานที่มีโอกาสทางการศึกษาและมีอำนาจซื้อสูง ทำให้การบริโภคและการปล่อยทิ้งของเสียเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบกับการใช้ทรัพยากรก่อให้เกิดมลพิษ และมีปัญหาการจัดการของเสียในเขตเมือง

2.6.3 แหล่งศิลปกรรมและโบราณสถาน

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของแหล่งศิลปกรรมและโบราณสถานพบว่า โดยภาพรวมของแหล่งศิลปกรรมและโบราณสถานในเขตธนบุรี มีสภาพสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 75.00 และจากการประเมินสภาพแหล่งศิลปกรรมและโบราณสถานพบว่า แหล่งศิลปกรรมและโบราณสถานในพื้นที่เขตธนบุรี อยู่ในสภาพความสมบูรณ์ และยังคงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และทั้ง 40 สถานที่ที่เป็นแหล่งที่มีชื่อเสียง และเป็นที่ยู่อัก สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเรื่องคุณภาพของสิ่งแวดล้อมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2557) คือ คุณภาพของสิ่งแวดล้อมรอบตัว ที่จะป็นปัจจัยในการรักษาคุณภาพชีวิต เพื่อให้มนุษย์สามารถดำเนินวิถีชีวิตอยู่อย่างป็นปกติสุขได้ตลอดไป ทุนสิ่งแวดล้อมจึงประกอบด้วย คุณภาพน้ำ คุณภาพอากาศและเสียง ที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ปริมาณกากของเสียและกากของเสียอันตรายที่จะไม่เหลือตกค้างในสภาพแวดล้อมจนก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ศิลปกรรม โบราณสถาน และสิ่งก่อสร้างอันทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและนำมาซึ่งความภาคภูมิใจทั้งหลาย เป็นต้น

2.7 แนวทางในการจัดการทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแต่ละชุมชน เพื่อให้เกิดการจัดการทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยการจัดการทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะต้องคำนึงถึงมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก ซึ่งในการจัดการทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ คือทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ทุนทางสิ่งแวดล้อม คือ อากาศ ขยะมูลฝอย

และศิลปกรรมและโบราณสถานอากาศ นั้นโดยสรุปคือการจัดการทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการให้ความรู้ในเรื่องความสำคัญ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชาสัมพันธ์โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนรับทราบอยู่เสมอ การรณรงค์การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น สอดคล้องกับหลักการของประยูรวงศ์จันทรา (2555) ได้กล่าวถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องยึดหลักการทางอนุรักษ์วิद्याมาดำเนินการ เพื่อใช้ในการจัดการระเบียบของคนในสังคม ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับงานวิจัยของพินิตา วิมานรัตน์ (2543) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในบึงบอระเพ็ด ส่วนระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์เชิงบวก ต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงบอระเพ็ด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

- 1) ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2) ควรศึกษาความรู้ความเข้าใจ และศักยภาพชุมชนในการจัดการทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3) ควรศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม โดยให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ